

Патрик Вајт

ШИВАЋА МАШИНА ИЗ ТОБРУКА

Управо је било подне, испуњено камењем и белом светлошћу сунчевог одсјаја на прабини. Прашина је била потпуно непомична и тешка, али је чекала да се подигне. Чекала је на пролазак стопа. У чекању беле прашине било је нечег наркотичног. Стопала су газила по свету привида, привидног погледа у прошлост, свету постигнућа, могућих догађаја на мирној, белој либијској прабини која је чекала. Читав је свет, сви његови звуци и предмети, помало плутао, читав је био несигуран док су се стопала стропштавала на прашину, бројна стопала са све једним старим, готово одваљеним ђоном, чије је цинично стругање по камењу час хватало час разбијало ритам.

Мушкарци су се појављивали у дну улице. Било је и оних који су стајали, по двојица или тројица или сами, и изгледали као да су опет прогледали после обимног принудног посла. Неки су припадали сунцу и прабини. Имали су тај поглед у очима, поглед мукотрпног чекања. Али било је и оних, тих увек има, који су причљиви, срећни у сопственом смраду и животињској ларми, готово преплашени ако се не налазе у близини воња зноја неког од другова.

Било је ту и велико, насмешено, једва војничко лице, које је украдо сир. Појавио се у улици, руку натоварених сиром налик на велики круг од рупичасте гуме. Лице му је било плесњиво услед неколико дана небријања и мањка времена за трошење. Али, био је срећан у својој прљавштини, срећан што има сир, лежао му је тај сир у наручју лепше него вољена девојка.

Хеј, друже!, викнуо је Сир. Да се трампиш са мном за кришку сира.

Сира? Шта је сир?, рече овај други.

Седео је покрај пута. Био је Аустралијанац, још један проклети Ози. Седео је на климавој дрвеној столици, седео је за шиваћом машином, са боцом италијанског црвеног вина. Прислонио је уста на флашу, која се затим извила изнад његовог грла и преточила у звуке „гло, гло” како му се грло померало. Руке су му биле на кошуљици од рафије којом је мала, добро израђена италијанска боца била обложена.

Добро, друже, викну му Сир. Без увреде. Сир је само глупи сир. *Сесира Сузи блузе шије!*, запевао је замирућим гласом стару ратну песму.

Прашина се усковитлала од многих стопа које су пролазиле.

Ти Аустралијанци, рекао је британски капетан штаба у штабном возилу, капетан са танким ружичастим носом и малим, ружичастим, јасно оцртаним и култивисаним уснама – Аустралијанци никада неће стећи осећај за меру, нити дисциплину.

Стопала су била јача од речи у том постојаном ковитлању беле прашине. Имала је боју белих погажених шпагета из похараних продавница.

Боца је стајала на шиваћој машини, из празног грла зјапила је исцрпљеност.

Да, уздахнуо је глас.

Аустралијанац за шиваћом машином, мери време. Време му је на савести. Виси му над главом као дугачка нит конца која чека да је неко прикупи. Зато му је и рука

успорена попут казаљке на сату, рука која виси поред боце, била тамна од красти, и одавала утисак замишљености који остављају све велике, поломљене и изненада непомичне казаљке. На лакираној површини шиваће машине три капљице вина готово су се осушиле на сунцу.

Дуг је пут, рекао је, или готово да је рекао, подригивање је прогутало речи.

Машина се покренула. Посматрао је како се папучица помера горе-доле. Посматрао је ситан, смешан ход калема. Морао је да води белу нит конца. Гвоздено кућиште гранало се крај његових ногу попут љиљана у цркви. Конац је запињао за прљавштину и бразде на његовој руци.

Сесџра Сузи блузе шије!, певали су.

Чуо је гласове који су надјачавали клопарање шиваће машине и дуге уздахе тог белог конца. Имао је много времена, много вина, КИЈАНТИИИ вина, рече неко, глава му је била омотана рафијом и црвена као вино. Имао је читав недељни дан, то напукло звоно чији је звук са голубовима излетао из дашчаног торња. Ухватио је да стиска хармонијум, горе-доле, од чега је овај испуштао звуке птића који се гуше, и испод клупе, између молитве и псалма, открили су да је један мртав. Али било је много птица, пеликана покрај реке, а телефонске жице су биле зелене, озеленеле од мноштва чаврљивих папигица којима је као лишћем олистала жица.

Јесте, једном кад кренеш, прилично је лако да пратиш белу нит, лако као кад кажеш како се зовеш. Чарли, рекла је, дан је за пециво, пециво јој је било на рукама, нарасло у златну куполу, лако је пећи хлеб, само да, само да, рекла је, само да није здудан, у томе је тајна, Чарли. Тик уз косу, преко њеног чела, остао је бели траг.

Прилично је лако, само да је вина, у томе је тајна, нема то много везе са нитима. Али било је и оних других тренутака, лежали су обамрли од хладноће на поду подрума у Салуму, чула су се ребра како дишу у тами, ребро уз ребро, ледено стругање ребара. А неки глас је упитао у сну, можда је то био онај стари глас из Сирије, глас нечијег деде или тетке, постављао је питања уз веома споро жвакање телетине, из тог старог глатког лица долазила су питања на која ниси могао да одговориш. Знаш. Али не можеш да одговориш.

Причај ми о животу код куће, у твојој земљи, о животу у земљи Аустралија-наца, о њиховим навикама и обичајима, о наталитету и смртности. То је као да ходам одвећ добро знаним путем. Не морам ни да подигнем главу да прочитам знак за КУНАМБЛ. Ограда притиска пут. То су повијена кичма и повијено дрвеће и мирис коже и један мокар коњ. Кичма се прашњаво повија под товаром врелине.

А пут је завијао узбрдо, Салум, Капуцо, Бардија па Тобрук. Певали су песме. Три гласа седела су на хрпи камења покрај поквареног теренског камиона и певала „Малу моју Салому” и „Јерусалимску блудницу”. Гласови уплетени у различитим тоналитетима, замршени као кончане нити. Колико платисмо за Салум, друже, рекао је, или су то била велика врата у Улици Вилијам кроз која је светлео натпис САЛУН, а тамо далеко код куће она је рекла, није далеко, није уопште, Чарли, сестра ми је изашла, отишла је код пријатељице у Рандвик са ташном коју је позајмила за плес. Онда је утонула у софу. Сва је била мекана, пуна јастучића и без опруга.

Рука је чачкала неки чвор. Посматрао је сопствену руку, која му је била близу и у исто време удаљена, ангажована по хитном поступку у некој операцији у

главној улици Тобрука. Био је лепљив од вина, од зноја. Косе улепљене у замршене чворове. У угловима усана врзмали су му се ројеви црних мушица. Седео је испражњен као боца и покушавао да се сети неког места, макар заборављеног. Онда се све svelo на три капљице, које је сунце осушило, на вино од кога је лакирана површина дошла још тамнија и сада већ наликовала чоколади.

Онда Исусе и Мајко Божја, то је то, ово не можеш тек тако да распетљаш. Само се тако протеже док просто не дође до овога. То је било лице које није лице. Јешћемо пржени одрезак и чоколадну тарту, а пићемо чаја, рече лице. Било је ведро и прозирно попут боце, све док се небо није сручило уз врисак. Распало се у парампарчад, уз мало ватре и звук који је могао бити гутање из готово празне боце. Спушташ руку да додирнеш нешто непомично што је некада било лице. Нема времена, рекли су, има путева и прашине, али времена нема. Био је четвртак, петак и петак пре недеље. Није било битно. Било је много тела покрај пута, раскречених стопала и излизаних ђонова. Распаднута тела на сунцу цурила су као растопљени сир. Ово се зове умирање, рекли су.

Није било више вина.

Посматрао је сопствено стопало како притиска папучицу у прашини. Јеврејин је стајао у празној продавници и плакао. Завладала је тежина прашине и сунца.

Ускоро ће бити готово, рече тежина, док је он напорно корачао путем у сан, далеко од опрезног испитивачког ока белог калема. Глава му је лежала у лепљивом вину на лакираној машини.

(С енглеској превела Тијана Парезановић)